

УДК 352:342.8:305

DOI 10.46922/2709-0515-2020-1-4(15)-11-15

ВОРОНА П. В.,

доктор наук з державного управління, перший проректор Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

ФРОСІНЯК Р. В.,

аспірант Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

P. VORONA,

Doctor of Science in Public Administration, first vice-rector of the Institute of Personnel Training State Employment Service of Ukraine,

R. FROSINYAK,

graduate student of the Institute of Personnel Training State Employment Service of Ukraine

МІСЦЕВІ ВИБОРИ 2020 РОКУ ТА МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ КВОТ

LOCAL ELECTIONS IN 2020 AND MECHANISMS FOR IMPLEMENTATION OF GENDER QUOTAS

Анотація. У статті автори проводять аналіз результатів місцевих виборів 2020 року на предмет дотримання гендерних квот та досліджують ефективність дії правових механізмів дотримання цих квот, закладених у Виборчому кодексі.

Зазначено, що у перехідних посткомуністичних суспільствах гендерна рівність як інститут громадянського суспільства лише формується, а під суспільними інтересами часто розуміються групові (кланово-олігархічні) інтереси тих, хто створив і фінансує партії для відстоювання своїх власних потреб, у т.ч. для легалізації впливу на місцеву й центральну владу. Крім професійного фактору на гендерний дисбаланс суспільства певним чином впливає менша доступність жінок до фінансового ресурсу, необхідного для проведення масштабних виборчих і політичних кампаній. На «низовому» рівні, де для проведення кампаній у режимі безпосереднього спілкування вистачає персонального ресурсу і особистих якостей, жінки представлені більш пропорційно. Там, де потрібні значні ресурси для організаційного, медійного, кадрового забезпечення, гендерна диспропорція зростає.

Автори стверджують, що Виборчий кодекс все ж запровадив дієвий механізм дотримання гендерного паритету, що передбачає присутність серед кандидатів від партії не менше третини представників однієї статі, що сприятиме більш ефективній роботі і більшій дієвості органів місцевого самоврядування. Норми Виборчого кодексу потребують ще подальшого упорядкування з використанням рейтингового підходу до формування кінцевого, вже післявиборчого, списку політичної партії та врахування за-

рубіжного досвіду дотримання гендерного паритету на місцевих виборах.

Abstract. In the article, the author analyzes the results of the 2020 local elections for compliance with gender quotas and examines the effectiveness of the legal mechanisms for compliance with these quotas, laid down in the Electoral Code.

It is noted that in transitional post-communist societies, gender equality as an institution of civil society is just being formed, and public interests are often understood as group (clan-oligarchic) interests of those who created and financed parties to defend their own needs, including to legalize the influence on local and central government. In addition to the occupational factor, society's gender imbalance is to some extent influenced by women's lower access to the financial resources needed to conduct large-scale election and political campaigns. At the «grassroots» level, where personal resources and personal qualities are sufficient for direct communication campaigns, women are more proportionate. Where more resources are needed for organizational, media, and staffing, gender disparities are growing.

The author claims that the Electoral Code has nevertheless introduced an effective mechanism for gender parity, which provides for the presence of at least a third of the same sex among party candidates, which will contribute to more efficient work and greater efficiency of local governments. The norms of the Electoral Code need to be further standardized using a rating approach to the formation of the final post-election list of a political party and taking into account foreign experience in maintaining gender parity in local elections.

Ключові слова: місцеві вибори, гендерні квоти, кандидат у депутати місцевої ради, голова територіальної громади, гендерний дисбаланс, органи місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Гендерна рівність є одним із принципів забезпечення прав людини, основою демократичного розвитку держав та світової спільноти.

Процеси глобалізації та інтеграції супроводжуються розширенням можливостей жінок і чоловіків, подоланням проявів професійної дискримінації, гендерної

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

сегрегації праці, нерівної оплати праці, гендерно зумовленого насильства тощо. Вони не оминають сфери публічної служби, освіти та науки, сектору безпеки й оборони тощо [6]. Важливим здобутком нового Виборчого кодексу України науковці та експерти вважають запровадження і дотримання гендерних квот. Парламентарі передбачили, що список партії не підлягає реєстрації у територіальній виборчій комісії, якщо у ньому не присутні 40% представників іншої статі. І як зазначено – щонайменше по двоє у кожній п'ятірці. Тому політичні партії перед виборами зіткнулись з проблемою забезпечення гендерності та розпочали активні пошуки жінок-кандидаток. Були навіть випадки підбору кандидатів на сайтах з пошуку роботи [1]. Та все ж більшість політичних сил спромоглися дотриматися чинного законодавства про вибори і виконати норму ЗУ, хоча якість і механізми дотримання були різними.

Як показала практика, законотворці нормативно забезпечили їх дотримання лише на етапі висунення кандидатів. А вже на етапі реєстрації можуть виникати ситуації викривлення цієї квоти: коли не всі кандидати, яких партії подали у списку до ТВК, потрапляють до бюлетеня; хтось не подав необхідних документів; хтось взагалі написав заяву про відмову балотуватися. У зв'язку з тим, що виникав певний дефіцит на присутність жінок у списках, то дехто з них давав згоду на участь до процесу реєстрації (навіть за «винагороду»), або знімався перед голосуванням до виготовлення виборчих бюлетенів. Це викривляло гендерну квоту [2]. Закон передбачає, коли число кандидатів у списку не кратне п'яти, то на останні місця (яких, відповідно, буде налічуватися від 1 до 4) необхідно буде включати кандидатів різної статі по черзі. Тобто, наприклад, якщо виборчий список складається з 9 кандидатів, то перша п'ятірка повинна включати або 3 жінок і 2 чоловіків, або, навпаки, 3 чоловіків і 2 жінок. Чотири місця в списку розподіляються між жінками і чоловіками через одне – в даному випадку порівну: по 2 місця представникам кожної статі. У свою чергу, при висуненні кандидатів у територіальні громади з кількістю виборців менше 10 тис., що регламентує ст. 220 Виборчого кодексу, партії мають забезпечувати представництво не менше 30% осіб однієї статі від загальної кількості кандидатів до відповідної ради. Таким чином, у Виборчому кодексі законодавець запровадив для партій т. зв. «гендерні квоти».

Він використав квоти як інструмент вибудовування гендерного балансу у представницьких органах країни [1]. Ці нововведення Виборчого кодексу потребують дослідження для подальшої модернізації самого механізму дотримання гендерного паритету при формуванні органів місцевої влади (органів місцевого самоврядування, управління територіальними громадами тощо).

Аналіз останніх публікацій. За проблематикою виборчої політики держави маємо вагомий дослідження відомих українських вчених та політологів. Серед них варто виокремити дослідження І. Бекешкіної, Т. Березовця, А. Білоуса, К. Бондаренка, О. Гараня, А. Єрмолаєва, М. Кармазіної, Ю. Ключковського, Г. Куц, В. Лісничого, В. Небоженка, Р. Павленка,

В. Піча, О. Радченка, О. Солоняя, О. Соскіна, М. Томенка, В. Тарана, В. Фесенка, О. Хімченка. Ю. Шведа та інших політологів-науковців.

У своїх дослідженнях більшість з них схиляються до думки, що в Україні фактично лише формується громадянське суспільство з необхідним гендерним паритетом і держава має сприяти формуванню ефективних механізмів його дотримання [1-4]. Важасться, що це обумовлено нашим трансформаційним розвитком. У перехідних посткомуністичних державах та суспільствах інститути громадянського суспільства лише формуються, а під суспільними інтересами часто розуміються групові (кланово-олігархічні) інтереси тих, хто створив і фінансує партії для відстоювання своїх власних інтересів, у т.ч. для легалізації впливу на місцеву й центральну владу. Такі партійні проєкти хоча і приваблюють до себе виборців, які сподіваються на отримання певних особистих переваг у разі її перемоги [9], але згодом розчаровують своїм олігархічним лобізмом. Питання дотримання гендерного підходу у діяльності органів публічної влади досліджували вчені та експерти: О. Айвазовська, Н. Камінська, О. Перунова, О. Солонтай, С. Чернявський та інші.

До невирішених раніше частин загальної проблеми проблематики розвитку виборчої системи в Україні та впливу держави на ці процеси належить дослідження феномену становлення в Україні гендерного паритету в органах публічної влади та механізми його дотримання.

Мета статті: провести дослідження дії механізмів гендерного паритету на місцевих виборах 2020 р. до місцевих рад. Дослідити можливі наслідки посилення гендерної рівності в органах місцевого самоврядування для розвитку української державності та шляхи подальшого удосконалення механізмів її дотримання.

Вклад основного матеріалу. Під гендерними виборчими квотами мають на увазі встановлення певного співвідношення жінок і чоловіків в органах (частіше за все представницьких) влади або місцевого самоврядування. Такі квоти не є чимось новим, ані для українського законодавства, ані, тим більше, для світової практики. Офіційно дефініція «гендер» означає соціально закріплені ролі, поведінку, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків [3].

Парламентарі запровадили нововведення у Виборчому кодексі: у кожному окрузі слід висувати не менш ніж 5 кандидатів плюс перший номер у списку. Це істотно збільшило мінімальну кількість кандидатів, яку потрібно мати, щоб висунути список, і, відповідно, кількість жінок, котрих треба поставити у цей список [1]. Як приклад, якщо партія хоче змагатися за мандати у Київраду, де 120 депутатів, то повинна висунути щонайменше 66 кандидатів (13 округів по 5 осіб + 1-й номер у списку). З них має бути не менш ніж 26 жінок. У Тернополі, де в міській раді 42 депутати, щонайменше потрібно висунути 26 осіб, з них не менш як 10 жінок. Через слабкий розвиток партійного будівництва до такого були готові не всі партії, навіть в обласних центрах, не кажучи вже про об'єднані

територіальні громади (ОТГ). Тому питання залучення достатньої кількості жінок на рівні ОТГ постало ще гостріше. Проте парламентарі залишили в законі можливість оминати гендерну квоту. І як показала юридична практика - гендерні квоти важливі лише на етапі висування кандидатів на з'їзді та подання списку до ТВК. А потім можна подати «збалансований список», прибравши з нього непотрібних кандидатів, зокрема й жінок. Причому кількість тих, кого можна зняти, не обмежена [4]. Маємо кілька прикладів на підтвердження озвучених тез.

На Полтавщині територіальна організація партії «Європейська солідарність» при висуненні кандидатів дотрималась вимог щодо гендерної квоти та мінімальної кількості кандидатів у виборчих округах. Проте після подання документів на реєстрацію до ТВК 13 кандидатів у депутати подали заяви про відмову від балотування. З них п'ятеро – жінки. Внаслідок вибуття кандидатів не було дотримано гендерної квоти у списку, а також те, що в деяких округах буде менше за необхідні 5 кандидатів. ТВК відмовила в реєстрації, але партія виграла суд саме через огріхи Виборчого кодексу. Схожий випадок трапився в Києві, де до судового розгляду навіть не дійшло, бо ТВК таки зареєструвала список. Партія «Слуга народу» подала до ТВК список з дотриманням гендерної квоти та необхідної кількості кандидатів, проте 8 зазначених у списку осіб не подали документів (трьох чоловіків і п'ятеро жінок). Громадян могли висунути в депутати навіть без їхньої заяви про згоду на балотування й це не є підставою для зняття партії з реєстрації.

Більшість партій доброзичливо поставилися до гендерної квоти, якісно оформляли документи й готували кандидатів, але є й такі, які зробили процес квотування штучним, як і процес кандитування. Для таких партій у Виборчому кодексі жодних запобіжників порушення гендерної квоти не передбачено [1; 4].

«Гендерні квоти» часто називають інструментом політики «позитивної дискримінації», який спрямований на забезпечення пропорційної представленості жінок, які складають 49,6% населення Землі й лише 25% депутатів-парламентаріїв на планеті. В Україні, де близько 54% населення – це жінки, у Верховній Раді України жінки-депутати складають лише 20,6%.

У різних країнах застосовуються/застосовувалися різні види такого роду квот:

закріплення певного відсотка місць для жінок безпосередньо в самому парламенті або інших представницьких органах;

регулювання відсотка представників однієї статі у виборчих списках (саме такі «кандидатські квоти» закріплені тепер у нашому Виборчому кодексі),

вибудовування балансу між статями всередині політичних партій [2-4; 9].

Ці гендерні квоти носять рекомендаційний, стимулюючий або обов'язковий характер, і можуть мати публічно-декларативний або законодавчо закріплений статус.

Застосування гендерних квот у незалежній Україні має свою історію. У Законі «Про місцеві вибори» 2015 року ст. 4 декларувала, що представництво однієї статі

у виборчих списках в депутати місцевих рад у багатомандатних округах має становити не менше 30% [8]. Тобто йшлося про введення 30% кандидатської квоти. Але Закон не встановлював чіткої відповідальності за порушення цієї норми, її ігнорування не мало наслідків відмови у реєстрації. І ця норма не застосовувалася до селищного і сільського рівнів, де вибори проводилися у мажоритарних округах за системою відносної більшості [1].

Паралельно з виборчим законодавством діючий Закон України «Про політичні партії» також містить стимулюючу норму (правда, це стосується тільки парламентського рівня), що передбачає фінансове заохочення тих політичних сил, у яких серед народних депутатів-партійців представники однієї статі не перевищують 2/3. Але **вітчизняний парламент з кожним скликанням стає більш гендерно збалансованим: у VII скликанні працювали 46 жінок-нардепів, у VIII – 56, а в IX – 87 (це понад 20% від усього складу). Крім того, у нещодавно ухваленому Виборчому кодексі прописані гендерні квоти на рівні 40%. Тепер у кожній п'ятірці виборчого парламентського списку повинні бути як чоловіки, так і жінки, що поліпшить ситуацію.**

Минулі вибори показали: жінок-лідерок, готових йти в політику, стає все більше. Так, в списках «Голосу» було 28% жінок, «Громадянської позиції» – 24%, «Європейської солідарності» – 29%, «Сили і честі» – 24%, у партії «Батьківщина» – 30%, в «Опозиційному блоці» – 38%, «Опозиційній платформі – «За життя» – 33%, «Радикальній партії Олега Ляшка» – 41%, «Самопоміч» – 35%, «Слуги народу» – 33%. Вдвічі менше, ніж в списках, жінок-кандидаток в одномандатних округах – 16%.

На забезпечення виборчої кампанії витрачаються чималі бюджети, не враховуючи того, що потрібно вносити заставу, а ще: піар, реклама, благодійність, утримання виборчого штабу кандидата, витрати на організаційну роботу – на все необхідні немалі кошти. У середньому розмір виборчого фонду жінки-кандидатки був на 20% меншим за розмір виборчого фонду чоловіка-кандидата. А виборчий фонд жінки-самовисуванки був меншим на 54%. Менший доступ до фінансових ресурсів зменшує конкурентоспроможність жінок під час виборчої кампанії в одномандатних виборчих округах [7].

Згідно з дослідженнями, жінки на виборчу кампанію витрачають значно менші суми, зазвичай залучаючи не лише власні кошти, а й від фізичних осіб, громадських організацій та інших юридичних осіб. Економічна криза, що спіткала не лише Україну, заставляє задуматися жінок, чи варто ризикувати сімейним бюджетом, тим паче, що прогнозують чергову хвилю пандемії. Але жінки, маючи досить високий рівень соціальної відповідальності та готовності до самопожертви, активно включились у виборчу кампанію, особливо представники нового покоління молоді.

За даними громадянської мережі «Опора», серед усіх обраних на місцевих виборах 2020 року кандидатів у депутати місцевих рад 64,1% є чоловіками, 35,9% - жінками [5]. Але жоден з голів територіальних мських громад – міст обласних центрів не є жінкою. Аналіз гендерного паритету був проведений ГО «Опо-

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

ра» на основі 39 813 осіб, які були обрані депутатами місцевих рад або головами громад. На сайті ЦВК досі відсутня інформація щодо майже 4 тисяч обраних депутатів. Найбільше жінок було обрано у маленьких громадах із кількістю виборців до 10 тисяч 41,6% [5].

В обласних радах майже 28,2% обраних депутатів є жінками; в районних – 33,7%; у радах громад з кількістю виборців понад 10 тисяч – 32,8%. Найнижчий відсоток жінок є серед обраних міських, селищних та сільських голів – 16,8%. Проте і кандидаток жінок на дану посаду теж було значно менше, ніж кандидатів – чоловіків. Якщо говорити про партії, то серед тих, що отримали найбільше мандатів, найвищий відсоток обраних жінок-кандидатів у списках партії «Наш край» – 40,3% та «Слуга народу» – 39,1%, а найнижчий у ВО «Свобода» – 26% (табл. 1).

Таблиця 1.

Виконання гендерних квот політичними партіями – учасниками місцевих виборів 2020 року.

Суб'єкт висунання (політична партія)	Кількість обраних кандидатів-жінок	Обраних жінок, %
Самовисування	2401	33,4
Слуга народу	2269	39,1
ВО «Батьківщина»	1556	38,5
Опозиційна платформа – За життя	1393	37,3
За майбутнє	1382	36,7
Європейська солідарність	1187	34,5
Наш край	679	40,3
ВО «Свобода»	222	26
Українська стратегія Гройсмана	210	35,4
Пропозиція	189	34,6
Радикальна Партія Олега Ляшка	176	33,5

*Джерело: [5].

У рамках проекту «Promoting Democratic Elections in Eastern Ukraine», який реалізується за фінансової підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED), ГО Аналітичний центр «Обсерваторія демократії» проводив дослідження з приводу дотримання і срийняття гендерних квот для місцевих виборів-2020 «Гендерний ландшафт напередодні виборчої кампанії» і отримав дуже красномовні результати щодо певного «подорослішання» в Україні громадянського суспільства [3]. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії» зазначає, що «чим нижчий інституційний рівень представницьких органів влади і місцевого самоврядування – тим більше в них представництво жінок. Однією з причин такої залежності є професійний фактор, пов'язаний, перш за все, з кооптацією кандидатів-бюджетників з традиційно «жіночих сфер» освіти і охорони здоров'я. Зазначається певна закономірність, як в розрізі депутатів різних рад, так і голів різного рівня, а саме: 14,28% представленості жінок серед голів міст обласного значення на тлі 0% серед голів міст районного значення. Однак необхідно враховувати, що зазначені статистичні 14,28% – фізично це одна людина. Крім того, можна припустити, що крім професійного фактора на наявність даної закономірності певним чином впливає менший доступ жінок до великого фінансового ресурсу, необхідного для проведення масштабних ви-

борчих і політичних кампаній. На «низовому» рівні, де для проведення кампаній в режимі безпосереднього спілкування вистачає персонального ресурсу і особистих якостей, жінки представлені набагато більш пропорційно. Там, де потрібні значні ресурси для організаційного, медійного, кадрового та ін. забезпечення, гендерна диспропорція зростає» [3].

Свого роду підтвердженням цієї тези може слугувати рейтинг ТОП-100 найбагатших українців за версією Forbes Ukraine у 2020 році. Присутність жінок у цьому рейтингу становить лише 5% (тобто, 5 осіб зі 100). Виходячи з цього, можна відзначити прямий взаємозв'язок між вибудовуванням адекватного гендерного балансу і загальнодемократичним порядком денним, що вирівнює доступ до ресурсів. Чим більш повно реалізуються демократичні цінності і процедури, тим краще будуть

реалізовуватися і принципи, закладені в Пекінську декларацію – усунути будь-які перешкоди до реальної участі жінок у всіх сферах публічного і приватного життя. На думку аналітиків, введення 40% кандидатської квоти як інструменту вибудовування гендерного балансу у сфері місцевого самоврядування є виправданим. Є підстави очікувати збільшення відсотка представленості жінок в органах місцевого самоврядування в країні в цілому і в окремих областях. Квоти – апробований у світовій практиці механізм дотримання гендерного балансу, який у достатній мірі продемонстрував свою ефективність [3].

Також експерти зазначають, що для того, щоб гендерне квотування не набуло формального, «вітринного», характеру, щоб воно реально працювало, необхідна системна демократизація й на рівні інших ключових вузлів політичного механізму. При цьому, повноправна і реальна участь жінок у політичному процесі, як показує міжнародний досвід, є одним з ключових факторів позитивної модернізації інституційної, економічної, соціальної та громадської сфер суспільства. В даному контексті можна сказати, що гендерний баланс – це не лише певна рівність жінок і чоловіків, а ознака розвитку суспільства і рівень його демократизації у цілому [2-5].

Але введення норми про 40% кандидатську квоту створив складнощі для багатьох партій-учасниць майбутніх місцевих виборів. Фактично за місяць до офіційного початку кампанії вони зіткнулися з необхідністю термінової і досить масштабної кооптації жінок-кандидатів у свої виборчі списки. Актуалізується проблема дефіциту підготовлених кадрів, хоча, безумовно, вона стосується не тільки жінок. Все це створило ризики номінального підходу до представництва жінок у виборчих списках.

Поєднання деяких параметрів виборчої моделі виглядає досить контроверсійно.

1. «Недовідкриті» списки. Фактичне обмеження можливості виборця підтримати конкретного кандидата всередині списку сприяє формальному виконанню вимог, закладених у нормі про гендерне квотування. В умовах слабого впливу виборців на черговість ділові якості і наявність публічного ресурсу (а відповідно, і політична суб'єктивність) стають для кандидатів, в тому числі і жінок, не такими важливими.

2. Уразливість кандидатської гендерної квоти. Норма про співвідношення чоловіків і жінок у виборчих списках у нинішньому її вигляді може бути технічно обійдена. Партійне керівництво має змогу включати в список «підставних» жінок-кандидатів, які ще до висунення писатимуть заяви про добровільну відмову від мандата. За такого сценарію замість очікуваних 40% реальних жінок-кандидатів отримаємо просто технічне висування заради дотримання квоти відповідної кількості номінальних кандидатів потрібної статі. У разі обрання такі тимчасові «утримувачі місць» подаватимуть заяви про складання депутатських повноважень, звільняючи тим самим шлях «потрібним людям», які стоять в списках після них [3].

Висновки. Отже, варто зауважити, що Виборчий кодекс все ж запровадив дієвий механізм дотримання гендерного паритету, що передбачає присутність серед кандидатів від партії не менше третини представників однієї статі, що, на нашу думку, сприятиме більш ефективній роботі і більшій дієвості органів місцевого самоврядування. Але норми Виборчого кодексу потребують подальшого унормування з використанням рейтингового підходу до формування кінцевого, вже післявиборчого, списку політичної партії.

Список використаних джерел:

1. Виборчий кодекс. 19 грудня 2019 року. № 396-ІХ Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48. URL: laws/show/396-20#Text.
2. Ворона П. В. Особливості проведення місцевих виборів відповідно до Виборчого кодексу України // Теорія та практика публічної служби: матеріали наук.-практ. конф., Дніпро, 25 вересня 2020р. /за заг. ред. С. М. Серьогіна. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 44-47.
3. Гендерні квоти для місцевих виборів-2020: гендерний ландшафт напередодні виборчої кампанії. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії». URL: http://od.org.ua/uk/гендерные-квоты-для-местных-выборов-2020.
4. Думанська В. Как партии обходят гендерные квоты на местных выборах. 2020. Українська правда. URL: https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2020/10/7/7269111.

5. В «Опорі» порахували, скільки жінок потрапили у місцеву владу від найбільших партій. Українська правда. 20 листопада 2020 р. URL: https://www.pravda.com.ua/news/2020/11/20/7274299.
6. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Задачі розуміння гендеру та гендерної рівності [Текст] : лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 20 с.
7. Пандемія, криза, Виборчий кодекс – виклики кандидаток в депутати місцевих рад. URL: https://podillyanews.com/blogs/pandemiya-kryza-vyborchyy-kodeks-vyklyky-kandydatok-v-deputaty-mistsevyh-rad.
8. Про місцеві вибори. Закон України від 14 липня 2015 р. № 595-VIII URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/595-19.
9. UNESCO, Measuring Gender Equality in Science and Engineering: the SAGA Toolkit, SAGA Working Paper 2. Paris, 2017. URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002597/259766e.pdf.

References:

1. [2020] Vyborchyy kodeks.[Electoral Code] 19 hrudnya 2019 r. № 396-IX Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR), 2020, № 7, № 8, № 9, st.48. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text. [Ukraine]
2. Vorona P. V. [2020] Osoblyvosti provedennya mistsevykh vyboriv vidpovidno do Vyborchoho kodeksu Ukrayiny [Features of local elections in accordance with the Electoral Code of Ukraine] // Teoriya ta praktyka publichnoyi sluzhby: materialy nauk. prakt. konf., Dnipro, 25 veresnya 2020r. /za zah. red. S. Serohina. D.:DRIDUNADU,2020. S. 44-47. [Ukraine]
3. [2020] Henderni kvoty dlya mistsevykh vyboriv-2020: hendernyy landshaft naperedodni vyborchoyi kampaniyi [Gender quotas for the 2020 local elections: the gender landscape on the eve of the election campaign]. Analitichnyy tsentr «Observatoriya demo-kratiyi». URL: http://od.org.ua/uk/hendernye-kvoty-dlya-mestnykh-vyborov-2020. [Ukraine]
4. Dumanska V. [2020] Kak partyy obkhodyat hendernye kvoty na mestnykh vyborakh [How parties bypass gender quotas in local elections]. 2020. Ukrayinska pravda.URL:https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2020/10/7/726911.[Ukraine]
5. [2020] V «Opori» porakhuvaly, skilky zhinok potraplyu u mistsevu vladu vid naybil'shykh partiyy [In «Opora» counted how many women got to the local government from the largest parties]. Ukrayinska pravda. 20 lystopada 2020 r. URL: https://www.pravda.com.ua/news/2020/11/20/7274299.[Ukraine]
6. Kaminska N. V., Chernyavskyy S. S., Perunova O. S. [2020] Zasady rozuminnya henderu ta hendernoyi rivnosti [Principles of understanding gender and gender equality]: lektsiya. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 2020. 20 s.[Ukraine]
7. [2020] Pandemiya, kryza, Vyborchyy kodeks – vyklyky kandydatok v deputaty mistsevykh rad [Pandemic, crisis, Electoral Code - challenges for candidates for local councils]. URL: https://podillyanews.com/blogs/pandemiya-kryza-vyborchyy-kodeks-vyklyky-kandydatok-v-deputaty-mistsevyh-rad.[Ukraine]
8. Pro mistsevi vybory [2015]. Zakon Ukrayiny vid 14 lypnya 2015 r. № 595-VIII URL [About local elections. Law of Ukraine]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/595-19. [Ukraine]
9. UNESCO [2017], Measuring Gender Equality in Science and Engineering: the SAGA Toolkit, SAGA Working Paper 2. Paris, 2017. URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002597/259766e.pdf. [France]

Стаття подана до редакції 16.12.2020 р.